

УДК 338.24:656

Козут Роман Анатолійович
(аспірант ПВНЗ «Європейський університет»)
ORCID 0009-0007-6951-5116

Бурий Віталій Петрович
(аспірант ПВНЗ «Європейський університет»)
ORCID 0009-0003-7796-0894

ФІКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ФАКТОР ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

***Анотація.** У статті досліджено фіктивну діяльність суб'єктів господарювання як один із ключових чинників дестабілізації економічної безпеки транспортної галузі України. Обґрунтовано, що поширення фіктивних господарських операцій у транспортному секторі створює системні загрози для фінансової стабільності підприємств, ефективності управління ресурсами та національної економічної безпеки в цілому. Розкрито сутність фіктивної діяльності в контексті транспортної галузі, визначено її основні форми та механізми реалізації. Проаналізовано вплив фіктивних операцій на систему управління безпекою транспортних підприємств, зокрема через викривлення фінансової звітності, зниження прозорості господарських процесів та зростання ризиків корупційних практик. Сформульовано висновки щодо необхідності посилення інституційних і управлінських механізмів протидії фіктивній діяльності з метою зміцнення економічної безпеки транспортної галузі України.*

***Ключові слова:** фіктивна діяльність, економічна безпека, транспортна галузь, управління безпекою, господарські ризики, фінансова стабільність.*

Постановка проблеми. В умовах посилення економічної нестабільності та зростання внутрішніх і зовнішніх загроз питання забезпечення економічної безпеки транспортної галузі України набуває особливої актуальності. Транспортний сектор виконує системоутворюючу функцію в національній економіці, забезпечуючи безперервність виробничих і логістичних процесів. Водночас саме в цій галузі фіктивна діяльність суб'єктів господарювання набула значного поширення, що проявляється у використанні фіктивних контрагентів, формальному документуванні операцій та штучному заниженні або завищенні фінансових показників. Такі практики підривають економічну безпеку транспортних підприємств і створюють загрози для стабільності всієї галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фіктивної господарської діяльності та її впливу на економічну безпеку висвітлюється у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Дослідження з економічної безпеки підприємств акцентують увагу на фіктивних операціях як інструменті ухилення від оподаткування та легалізації тінювих доходів [1]. У працях, присвячених безпеці транспортних систем, зазначається, що непрозорість фінансових потоків істотно ускладнює управління ризиками та знижує ефективність систем внутрішнього контролю [2]. Разом з тим недостатньо систематизованими залишаються дослідження, які поєднують проблематику фіктивної діяльності з управлінням економічною безпекою саме транспортної галузі України.

Мета статті. Метою статті є дослідження фіктивної діяльності суб'єктів господарювання як фактора дестабілізації економічної безпеки транспортної галузі України та обґрунтування напрямів удосконалення системи управління безпекою транспортних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фіктивна діяльність суб'єктів господарювання в транспортній галузі України виступає складним і багатовимірним явищем,

яке має не лише локальний вплив на окремі підприємства, а й системні наслідки для економічної безпеки галузі загалом. Транспортний сектор, будучи ключовою інфраструктурною складовою національної економіки, характеризується високим рівнем фінансових потоків, багаторівневими ланцюгами взаємодії та значною кількістю контрагентів. Саме ці особливості створюють сприятливе середовище для використання фіктивних схем господарювання, які маскуються під формально легальні операції.

Фіктивна діяльність у транспортній сфері найчастіше реалізується через удавані договори перевезення, оренди транспортних засобів, технічного обслуговування, постачання пального або логістичних послуг, які фактично не виконуються або виконуються частково. Такі операції використовуються для штучного формування витрат, мінімізації податкових зобов'язань та виведення фінансових ресурсів у тіньовий обіг [1]. У результаті підприємства демонструють викривлені фінансові показники, що унеможлиблює об'єктивну оцінку їх економічного стану та знижує якість управлінських рішень.

З позицій економічної безпеки фіктивна діяльність створює низку загроз. По-перше, вона підриває фінансову стійкість транспортних підприємств, оскільки ресурси спрямовуються не на розвиток матеріально-технічної бази чи підвищення безпеки перевезень, а на обслуговування тіньових схем. По-друге, знижується інвестиційна привабливість галузі через непрозорість фінансової звітності та високі корупційні ризики [3]. По-третє, фіктивні операції у сфері технічного обслуговування або кадрового забезпечення можуть безпосередньо впливати на рівень транспортної безпеки, створюючи загрози аварійності та техногенних ризиків.

Особливу увагу слід приділити впливу фіктивної діяльності на систему управління безпекою транспортних підприємств. Традиційно такі системи зосереджуються на технічних, операційних та логістичних ризиках. Проте в умовах поширення фіктивних господарських операцій економічні ризики стають не менш критичними. Відсутність належного фінансового контролю та комплаєнс-процедур призводить до того, що загрози економічній безпеці залишаються латентними і проявляються лише на етапі кризових ситуацій [2]. У цьому контексті управління економічною безпекою транспортних підприємств потребує інтеграції фінансового моніторингу, внутрішнього аудиту та ризик-орієнтованого підходу до аналізу господарських операцій. Впровадження систем комплаєнсу, цифровізація обліку та автоматизація фінансової звітності здатні суттєво обмежити можливості використання фіктивних схем [4]. Разом з тим ефективність таких заходів залежить від рівня управлінської культури та інституційної спроможності підприємств.

На макрорівні фіктивна діяльність у транспортній галузі негативно впливає на економічну безпеку держави, оскільки призводить до втрат бюджетних надходжень, спотворення конкурентного середовища та зниження довіри до економічних інститутів. Умови воєнного стану та підвищене навантаження на транспортну інфраструктуру посилюють ці ризики, оскільки будь-яка дестабілізація галузі має мультиплікативний ефект для всієї економіки [5].

Таким чином, фіктивна діяльність суб'єктів господарювання у транспортній сфері слід розглядати не лише як правопорушення або елемент тіньової економіки, а як системну загрозу економічній безпеці. Її нейтралізація потребує комплексного підходу, що поєднує управлінські, фінансові та інституційні інструменти, а також посилення відповідальності за порушення у сфері господарської діяльності.

Важливим напрямом мінімізації впливу фіктивної діяльності на економічну безпеку транспортної галузі є формування ефективної системи превентивного управління ризиками. Така система має ґрунтуватися на поєднанні фінансового аналізу, внутрішнього контролю та постійного моніторингу господарських операцій з підвищеним рівнем ризику. Особливу роль у цьому процесі відіграє впровадження цифрових інструментів контролю та аналітики, які дозволяють своєчасно виявляти аномалії у фінансових потоках, невідповідності між обсягами наданих послуг і задекларованими витратами, а також ознаки використання

фіктивних контрагентів [3]. Застосування ризик-орієнтованого підходу в управлінні безпекою транспортних підприємств сприяє підвищенню прозорості діяльності та зниженню ймовірності реалізації тіншових схем.

Водночас забезпечення економічної безпеки транспортної галузі в умовах поширення фіктивної діяльності потребує активної координації дій між підприємствами, контролюючими органами та державними інституціями. Посилення міжвідомчої взаємодії, удосконалення нормативно-правового регулювання та розвиток механізмів інформаційного обміну створюють передумови для комплексної протидії фіктивним господарським операціям [5]. У стратегічній перспективі це сприятиме формуванню більш стійкої та безпечної транспортної системи, здатної ефективно функціонувати в умовах економічної нестабільності та підвищених безпекових викликів.

Висновок. Фіктивна діяльність суб'єктів господарювання є суттєвим фактором дестабілізації економічної безпеки транспортної галузі України, оскільки підриває фінансову стійкість підприємств, ускладнює управління ризиками та знижує ефективність системи безпеки. Для нейтралізації цих загроз необхідним є посилення інституційних механізмів контролю, розвиток систем внутрішнього аудиту та впровадження сучасних інструментів управління економічною безпекою транспортних підприємств. Комплексний підхід до протидії фіктивній діяльності сприятиме підвищенню прозорості транспортної галузі та зміцненню економічної безпеки України в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варналій З. С. Економічна безпека підприємства: теорія і практика. Київ, 2021.
2. Коваленко О. В. Управління безпекою транспортних систем. Харків, 2022.
3. OECD. Economic Security and Financial Transparency. Paris, 2021.
4. Deloitte. Managing Fraud and Compliance Risks in Transport Sector. 2022.
5. World Bank. Transport Sector Governance and Economic Security. Washington, 2023.

REFERENCES

1. Varnalii, Z. S. (2021). *Economic security of the enterprise: theory and practice*. Kyiv.
2. Kovalenko, O. V. (2022). *Management of transport systems security*. Kharkiv.
3. OECD. (2021). *Economic security and financial transparency*. Paris: OECD Publishing.
4. Deloitte. (2022). *Managing fraud and compliance risks in the transport sector*. Deloitte Insights.
5. World Bank. (2023). *Transport sector governance and economic security*. Washington, DC: World Bank Group.

Kohut Roman

(PhD student, Private Higher Educational Institution “European University”)

Buryi Vitalii

(PhD student, Private Higher Educational Institution “European University”)

FICTITIOUS ACTIVITIES OF BUSINESS ENTITIES AS A FACTOR OF DESTABILIZATION OF THE ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE’S TRANSPORT SECTOR

Abstract. *The article examines fictitious activities of business entities as one of the key factors destabilizing the economic security of Ukraine’s transport sector. It is substantiated that the spread of fictitious economic operations in the transport sector creates systemic threats to the financial stability of enterprises, the efficiency of resource management, and national economic security as a whole. The essence of fictitious activity in the context of the transport industry is revealed, and its main forms and mechanisms of implementation are identified. The impact of fictitious operations on the security management system of transport enterprises is analyzed, in particular through the distortion of financial reporting, a decrease in the transparency of economic processes, and an increase in corruption-related risks. Conclusions are*

formulated regarding the need to strengthen institutional and managerial mechanisms for counteracting fictitious activities in order to enhance the economic security of Ukraine's transport sector.

Keywords: *fictitious activity, economic security, transport sector, security management, economic risks, financial stability.*